

SÁNTA Erika

Amszterdami hangok

A migráció és az egyház missziója

2016. július 5–10. között került sor az International Reformed Theological Institute (IRTI) szervezésében arra a nyári egyetemre, amelynek témája a „Migráció és az egyház missziója” volt. Diákok közül négyen vettünk részt ezen a „képzésen”, két professzor kíséretében. Rengeteg élménnyel, több új ismerőssel, valamint a világ más részein élő emberek szemléletének megismerésével is gazdagodtunk. Beszámolómmal nem kíván az előadásokról tudósítani, inkább a benyomásokról szeretnék szólni benne.

Szeretném egy kis történettel kezdeni. Mielőtt húsvéti legációba mentem, ráakadtam egy videóra az egyik közösségi portálon. Ez egy népszerű és általam is nem először látott videó, de nagypénteken valahogy mélyebb tartalmat nyert számomra. Azt mutatja be, hogyan ölelik meg egymást különböző emberek egy monitor mögött. A képernyőn nem látszik semmi más, csak az emberek csontváza és sziluettje. Míg ki nem jönnek a monitor mögül, senki sem tudja, hogy milyen vallásúak, milyen neműek vagy korúak. Amint azonban kijönnek ezek az emberek, kiderül, hogy voltak a monitor mögött fiatal és idős párok, homoszexuálisok, vagy csak egyszerű barátok. De láthatunk egy zsidó rabbit is, ahogy egy muzulmán tanítót ölel meg, vagy egy protestáns lelkésznot, ahogy egy indiai hölgyet karol át. A konklúzió: a szeretetnek nincs neme, kora vagy vallása. Őszintén bevallom, az előadások után a legnagyobb hiányérzetem abból fakadt, hogy

nem beszéltünk a nagy bevándorló áramlat Európára nézve negatív hozadékaról. Szó esett arról, hogy milyen nehéz nekik. Elhangzott, hogy az iszlám is sokrétűen tagolódik. Itt engedtessek meg nekem egy kis exkurzus: az egyik előadásban kifejtették, hogy hét nagyobb „felekezetre”, csoportra lehet őket osztani az egészen agresszíven konzervatívoktól a viszonylag befogadóbb és szabadabb elveket valló közösségekig. Ez a felosztás, differenciálódás, különösen is felkeltette az érdeklődésem, és nyilván sokkal jobban árnyalja a kérdést. De ennek ellenére is hiányoltam, hogy nem esett szó arról, mennyi pusztítás történik. Aztán valahogy megfogalmazódott bennem, hogy miért is kellett volna erre olyan nagy hangsúlyt fektetni? Valóban. Persze, védenünk kell a családunkat és a népiünket, de a szeretetnek még sincs neme, kora vagy vallása. Ebből kifolyólag felmerül az a kérdés is: valóban ilyen egyszerű a szeretet? Ha félreteszünk minden szociológiai, dogmatikai és egyéb szempontot, előítéletet, akkor nem ilyen egyszerű? Felmerült bennem, hogy vajon nem sírna-e amiatt Krisztus a kereszten, hogy egy keresztyén nyári egyetemen kapcsolatban legfőbb hiányként azt éltem meg, hogy nem beszélünk többet az utálkozásról. S ezután a gondolatmenet után helyére kerültek a fejemben az előadások miérettjei is.

Ahogy egy bölcs embertől tanultam, mi itt keletebbre kicsit másképp gondolkodunk. Míg nyugaton megpróbálnak úgy fogal-

mazni, hogy senkit se bántsanak meg (ami nagyon becsülendő, tiszteletreméltó és végtelenül sok diplomáciát, kompromisszumot is igényel), mi itt konkrétabb véleménynyilvánításokkal dolgozunk. Tudjuk, hogy a másik nem megbántani akar azzal, amit mond, hanem egyszerűen más a véleménye. Nem rosszabb a másik véleménye, nem is jobb, mint az enyém, hanem más. Talán ez a különbözőség lehet annak a háttérében is, hogy olyan radikálisoknak látnak minket Európa nyugatabbra eső országai. Érdekes volt meglátni azt a kontrasztot, hogy míg az amerikai és holland diákokkal diplomatikusan próbáltunk mi is beszélgetéseket folytatni, addig mi, magyar diákok (kolozsvári, pataki, debreceni teológusok) egymás között sokkal gördülékenyebben, konkrétan tudtuk elmondani egymásnak meglátásainkat. Nem mintha a dolgokat egyformán láttuk volna, hanem egyszerűen csak azért, mert mindenki merete kifejteti az elgondolásait, pro és kontra érvekkel. Ha pedig megtörtént, hogy valamelyikünk nem értett egyet, akkor megpróbálta elfogadni a másik véleményét oly módon, hogy a sajátját nem adta fel. Természetesen ezzel nem állítom azt, hogy a holland vagy amerikai diákok egymás között nem így kommunikálnának, csak számomra (akkor negyedéves teológusként, aki igen keveset látott még a világból) igen furcsa volt ezt látni. S mivel az előzőekben említettem, hogy konkrétabbak vagyunk, a következőkben néhány konkrét élményt fogok tárgyalni.

Az első: mint már említettem, több ország képviselőiként vettünk részt a konferencián. Amikor szóba jött a nemzetiség és vallás kérdése, az egyik előadó arra kért bennünket, hogy a különböző országok képviselői üljenek össze egy-egy kiscsoportba. Nekünk könnyű dolgunk volt, hisz mi négyen voltunk három országból. A feladat az volt, hogy beszéljünk meg, a mi országunkban milyen kapcsolat van az állampolgárság (bár mi inkább nemzetiségként értelmeztük) és vallás vagy felekezetek között, vagyis mennyire van a kettő között kapcsolat, és mennyire

függ az egyik a másiktól. Úgy érzem, a mi esetünkben ez azért volt érdekes, mert Mátyás a Felvidékről érkezett, Adrienn és én pedig Kárpátaljáról, így ezt a kérdést az anyaországi magyarokhoz képest igencsak másképp látjuk. Mivel a szláv országokban az ortodox egyház a legelterjedtebb, ezért a mi esetünkben a nemzetiségi hovatartozás szorosán összekapcsolódik egy adott felekezethez tartozással. Hisz nálunk – természetesen nagy általánosságban beszélek – aki magyar, az református, esetleg római katolikus. Utólag sajnálom, hogy nem csatlakozott hozzánk egy más országból származó diák-társunk, hogy megismerjük az ő szemszögét is.

A második: Amszterdamban beszélni a migrációról teljesen más, mint Magyarországon tenni ugyanezt. Hollandia olyan ország, ahol a más etnikumú lakosság nem újdonság, és nem is meghökkentő vagy meglepő valóság. Az egyik ebédünket a szervezők tudatosan a város – ahogy ők mondták – „gettósabb” részébe szervezték, ahol különböző színű, más népcsoporthoz tartozó emberek egy helyen, a maguk mentalitásával alkottak kavalkádot. Nekem hatalmas élmény volt: új, szokatlan, de nem ellenszenves.

A harmadik: egyik „kirándulásunk” egy olyan lakónegyedbe vitt bennünket, ahol bevándorlóknak biztosítanak protestánsok által fenntartott lakhatást: segítenek nekik, szállást kapnak. Ezek az emberek magukra főztek, mostak, takarítottak. Nem tudom, hogy az étkezésben mennyire segítenek nekik, de ha jól emlékszem, akkor ilyen támogatásban is részesülnek. Fontos volt a szervezők számára, hogy mi, résztvevők, ne csak halljunk bevándorlókról, hanem lássuk is, hogy mit jelent ez. Más előadásokból vagy a médiából tájékozódni, és teljesen más meglátni azt, hogy mit tehet értük az egyház. Ez egy fontos tapasztalat volt számomra: változtat az ember gondolkodásán. Különösen, amikor meglátja, hogyan játszanak az udvaron egymással a különböző nemzetiségű gyerekek, akiknek én nem tudnám azt mondani, hogy

menj, kérj mástól segítséget, nem segíték, mert te másmilyen vagy, mint én. De persze, lehet, hogy ez nálam is csak elméletben történik ilyen szépen. S itt újra felmerül a kérdés: valóban ilyen egyszerű a szeretet?

Az alkalmon részt vett előadók többnyire ugyanúgy csak a médiából, tanulmányokból, könyvekből tájékozódtak a bevándorlást illetően, mint a diákok többsége. Természetesen ezzel önmagában nincs is semmi baj, sőt úgy gondolom, ez így normális. Ezzel kapcsolatban azonban felmerült bennem a kérdés, hogy biztos hitelesen tudunk-e beszélni arról, amit valójában nem ismerünk, vagy amiről csak olvasunk, és amiről esetleg csak sztereotípiák alapján gondolkodunk. Ha pedig csak negatív sztereotípiákban tudunk gondolkodni, akkor megtörténhet, hogy szemszögváltásra, de legalábbis -tágításra lenne szükség.

M. Speelman professzor asszony hozott egy videót, amely olyan embereket mutat be, akik mindent hátrahagyva, valóban elmenekültek hazájukból. Itt következik a váltás: ha nekünk kellene költözni, ha nekünk kellene olyan embertelen körülmények között létezni, mint amilyenek között több menedékhegyen nekik is kellett, ha rólunk beszélneek úgy gyakorlatilag, mint egy külön emberfajról – mi mit tennénk? Bennem ezeket a kérdéseket hozta felszínre ez a felvétel. Természetesen a dolgoknak van egy másik oldala, amely már a média és a propaganda területére visz minket, és amely területre ezen beszámoló keretei között nem szeretnék merészkedni.

Végezetül hadd legyek ismét teológushallgató, akiben újra felmerülnek a kérdések: Jézus nem az életével hódított? Nem élete egészével missziózott? Tényleg a szavaknak van itt a helye még mindig? Tényleg továbbra is csak beszédben és szavakban tudjuk elképzelni a missziót? Egyáltalán misszióban kell gondolkodnunk vagy diakóniában? Persze tudom, hogy egy nyári egyetemről van szó, amelynek fő szerepe az volt, hogy beszéljünk a témáról, de azért ezek a kér-

dések ott motoszkáltak és motoszkálnak az ember fejében.

S a fontos kérdés: mit tehet az egyház? Természetesen van mindennek másik oldala is, a sok negatívummal, a támadásokkal, a halállal. De ha egy csoport ember határozottan azért megy valahova, mert háborút vagy pusztítást akar végezni, az ellen mit tehet az egyház? Mit tehet az egyház a Szíriában, Palesztinában, Ukrajnában dúló háborúk ellen? Beszél róla? Határozatokat és állásfoglalásokat publikál. Fontos és elengedhetetlen akár szemléletformáló dolgok ezek. Azonban bennem és az előadások egy részében is megfogalmazódott, hogy hangsúlyosabbnak kell lennie annak a kérdésnek, mit tehet az egyház annak érdekében, hogy még inkább azokra fordítsa figyelmét, akiknek szüksége van a segítségre. Ez az öt nap jó példa volt arra, hogyan kell gondolkodási alapot biztosítani és utat készíteni a cselekvés számára.

Amint tovább gondolkodtunk és beszélgettünk a témáról, olyan kérdések is felmerültek, amelyeket már inkább tudunk magunkra vonatkoztatni. Amit inkább Adrienn (évfolyamtársam) fogalmazott meg aktuális kérdésként, hogy például mi magyarok itt a Kárpát-medencében, közelebbről Kelet-Magyarországon, beszélünk a bevándorlásról a nagyvilágban, de nem beszélünk, vagy nem beszélünk túl sokat, vagy csak beszélünk arról a népcsoportról, amellyel gyakorlatilag együtt élünk – nem beszélünk, vagy csak beszélünk a romákról. Velünk élnek már évtizedek óta, s még mindig óriási szakadék tátong sokszor köztünk és köztük. Ez is izgalmas kérdés.

Számomra rendkívül különös volt, hogy a konferencián nem mondtak kifejezetten véleményyt. Nem volt határozott álláspont, nem volt újat mondó végkövetkeztetés (megl lehet, csak én nem fedeztem fel). Az utolsó összegző előadásból ugyanazt tudtam csak leszűrni végkövetkeztetésként, amit Enghy Sándor professzor úr is elmondott már harmadik napi előadásában: mindannyian jövevények vagyunk ezen a földön.

Minden országban vannak olyan emberek, akik ellenzik a bevándorlók befogadását, és vannak olyanok is, akik teljes vállszélességgel mellette állnak. Az egyik előadó pont egy olyan videót vetített le, amelyben Hollandia ellenében reklámozzák Dániát. „Inkább válaszd Dániát!” felszólítással. Beskatulyázni egy országot, hogy rasszista – ahogy talán Magyarországgal is teszik –, olyan, mintha minden arab országból érkező emberre azt mondanánk, hogy terrorista. Ez nem járható út, és nem is elfogadható hozzáállás. Cetliket aggatni egymásra anélkül,

hogy ismernénk a másikat, úgy, hogy csak egy alakot látunk a tömegben, ahelyett, hogy arcot látnánk, egyik oldalról sem helyes. S ez a nyári egyetem, a maga határozatlanságaival együtt és mellett, rámutatott arra, hogy nem olyan egyértelműek a különböző helyzetetek, mint ahogy mi azt sokszor gondoljuk.

(Az írás eredetileg a Sárospataki Füzetek 22. évf. 2018. évi 1. számában jelent meg. A konferencia idején még teológus hallgató szerzőnek és a szerkesztőségnek köszönjük a másodközlés lehetőségét.)

Dózsa György emlékmű (Somogyi József, 1972).
Cegléd, Kossuth Lajos tér. Gárdos György felvétele, 1972.